

5. Синякевич І.М. Лісова політика: Підручник. – Львів: ЗУКЦ, 2005. – 224 с.
6. Холявка В.З. Коренева плата за деревину: інструмент лісової політики і екологізації лісового сектора економіки: Монографія. – Львів: ЛА "Піраміда", 2005. – 240 с.
7. Врублевська О.В. Лісова рента: вилучення й розподіл// Наук. вісник НЛТУ України: Зб. наук.-техн. праць. – Львів: НЛТУУ. – 2007, вип. 17.2. – С. 11-17.
8. **Такси на деревину** лісових порід, що відпускається на пні, і на живицю, затверджені Постановою КМУ від 20.01.1997 р., № 44 "Про затвердження такс на деревину лісових порід, що відпускається на пні, і на живицю"// <http://zakon.rada.gov.ua>.
9. **Постанова Кабінету Міністрів України** від 21.02.06, № 174 "Про плату за використання лісових ресурсів"// www.liga.ua.
10. **Нормативно-справочные** материалы для таксации лесов Украины и Молдавии. – К.: Урожай, 1987. – С. 348-351.
11. **Таблиці ходу росту** і товарності насаджень деревних порід України. – К.: Урожай, 1969. – 109 с.

УДК 336.145.1:352

*Доц. М.М. Огородник, канд. екон. наук;
асист. І.І. Гуженко – НЛТУ України, м. Львів*

ПРОБЛЕМИ СПРАВЛЯННЯ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ

Виконано критичний аналіз існуючої в Україні системи справляння місцевих податків та зборів і запропоновано шляхи її вдосконалення.

Assoc. prof. M.M. Ogorodnyk; assist. I.I. Guzhenko – NUFWT of Ukraine, L'viv

The problems of collecting local taxes and changes

The research work deals with a critical analysis of Ukraine's existent system of collecting local taxes and changes and ways of their improvement have been proposed.

Функціонування ефективної бюджетної системи України, що складається з державного бюджету та місцевих бюджетів, неможливе без функціонування надійної дохідної бази місцевих бюджетів. Місцеві податки і збори мають становити основну прибуткову статтю бюджетів органів місцевого самоврядування поселень усіх типів.

На відміну від України, наприклад у США, за рахунок місцевих податків забезпечується 65 % доходів місцевих бюджетів, у Великобританії – 36 %, Франції – 45 %, в Японії – 33 %. Унаслідок розвитку податкової системи на Заході створено розгалужену систему місцевих податків і зборів: у Бельгії – 100 місцевих податків і зборів; в Італії – 70; у Франції – понад 50.

Особливості місцевих податків і зборів на Заході – їх масовість та регресивність, а саме: частка місцевих податків і зборів зменшується щодо сукупного розміру доходів, якщо останні зростають. У всіх розвинутих країнах створено надійну правову основу застосування місцевих податків і зборів згідно з положеннями про сплату податків і податковими кодексами. Місцеві органи влади на Заході мають різні повноваження щодо встановлення місцевих податків і зборів.

Місцеві податки в Україні збиралися ще за часів Київської Русі. Вже тоді діяли міські самоврядні громади, які стягували збори з населення, що спрямовувалися на розв'язання найважливіших громадських проблем у містах. У подальшому, першими правовими актами щодо місцевих податків і

зборів були Положення про грошові засоби і витрати місцевих Рад від 03.12.18 р. та Декрет ВЦВК і Рад наркому Росії від 09.12.18 р., згідно з яким місцевим радам надавалося право на встановлення 24 видів податків і зборів, 15 з яких могли встановлюватися у містах.

Останнім актом СРСР щодо місцевих податків і зборів був Указ Президії Верховної Ради "Про місцеві податки і збори" (26.01.81 р.), згідно з яким діяло три загальносоюзних місцевих податки: податок з будов, земельний податок і податок з власників транспортних засобів.

Указом надавалися певні повноваження у сфері місцевого оподаткування союзним республікам на отримання права запроваджувати місцеві збори з громадян за надання їм послуг, пов'язаних з організацією туризму, відпочинку, екскурсій, рибальства, мисливства тощо. Республікам доручалося встановлювати розміри, порядок нарахування і стягнення разового збору на колгоспних ринках.

Механізм справляння місцевих податків і зборів, який існує зараз, запроваджувався після проголошення незалежності України у 1991 р. Фундаментом законодавчої бази зі справляння місцевих податків і зборів став Декрет №56-93 (8), який має силу закону. Саме цим Декретом первісно було визначено види місцевих податків і зборів, їхні граничні розміри, об'єкти оподаткування та джерела сплати. На сьогодні, враховуючи численні зміни у законодавстві, існують такі місцеві податки і збори: збір за паркування автотранспорту; ринковий збір; збір за видачу ордера на квартиру; збір з власників собак; курортний збір; збір за участь у бігах на іподромі; збір за виграш на бігах; збір з осіб, які беруть участь у грі на тоталізаторі на іподромі; податок з реклами; збір за право на використання місцевої символіки; збір за право проведення кіно- і телезйомок; збір за право на проведення місцевих аукціонів, конкурсного розпродажу і лотерей; комунальний податок; збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі; податок з продажу імпортованих товарів.

Деякі з них – це плата за певні послуги, що надають місцеві органи самоврядування, кошти від яких спрямовуються на відшкодування витрат на надання цих послуг (зокрема, збір за видачу ордера на квартиру, збір за право проведення кіно- і телезйомок, збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі). Окремо варто зазначити про існування ще двох місцевих зборів, не зарахованих до системи оподаткування, які є регіональними і справляються винятково на території АР Крим, а саме: збору на розвиток рекреаційного комплексу в АР Крим та збору на розвиток пасажирського електротранспорту в АР Крим.

Перелік місцевих податків і зборів визначається на державному рівні, тому органи місцевого самоврядування не мають права запроваджувати на своїй території власні податки і збори. На нашу думку, цю норму чинного законодавства доцільно скасувати.

Досить значний перелік місцевих податків та зборів не дає реального наповнення бюджетів територіальних громад. На сьогодні частка місцевих податків і зборів у формуванні доходів місцевих бюджетів становить менше як 5 %. Тому, у процесі реформування системи оподаткування в Україні необхідно докорінно змінити ставлення до місцевих податків і зборів та значу-

щості формування дохідної частини місцевих бюджетів. Найкращими видами надходжень до місцевих бюджетів є ті, що справляються з відносно менш мобільних податкових баз і сплачуються громадянами, котрі мешкають саме на тій території, орган влади якої стягує податок. У багатьох країнах Заходу цим вимогам найбільше відповідає податок на нерухомість.

Крім цього, треба зазначити, що нині вигідне територіальне розташування населених пунктів, сприятливі природно-кліматичні фактори, наявність і використання корисних копалин та інші чинники майже не впливають на рівень економічного та соціального розвитку територіальних громад. Склалося становище, за якого багаті природними ресурсами території перебувають у жалюгідному стані, потерпають від нестачі електроенергії, відсутності газопостачання, зручних шляхів сполучення; місцеві органи влади не мають коштів для утримання в належному стані вулиць, парків, місць відпочинку, кладовищ тощо.

Підсумовуючи наведене вище, можна дійти висновку, що система справляння місцевих податків і зборів на сьогодні є досить застарілою і потребує докорінних змін.

Одним із основних джерел поповнення бюджетів територіальних громад є ресурсні платежі, зокрема плата за використання лісових ресурсів. Лісові ресурси за своїм значенням поділяються на лісові ресурси державного і місцевого значення. До лісових ресурсів державного значення належать дерева від рубань головного користування і живиця. До лісових ресурсів місцевого значення належать лісові ресурси, не зараховані до ресурсів державного значення. Використання лісових ресурсів здійснюється у порядку загального і спеціального використання.

Загальне використання лісових ресурсів є безоплатним. Плата за спеціальне використання лісових ресурсів державного значення зараховується до державного бюджету. Плата за використання лісових ресурсів місцевого значення і користування земельними ділянками лісового фонду для потреб мисливського господарства, культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних і туристичних цілей та проведення науково-дослідних робіт зараховується відповідно до бюджету Республіки Крим та бюджетів місцевого самоврядування. Проте ці платежі спрямовуються на виконання робіт з відтворення лісів, проведення лісгосподарських заходів та утримання лісів у належному санітарному стані.

У контексті ситуації, що склалася на сьогодні щодо наповнення місцевих бюджетів, доцільним вважається спрямування частини плати за спеціальне використання лісових ресурсів державного значення в бюджети територіальних громад. Хоча в Лісовому кодексі (1) і передбачено спрямовувати плату за використання лісових ресурсів місцевого значення у бюджети територіальних громад, проте чіткого механізму нарахування та сплати цього платежу на сьогодні для всіх регіонів ще немає. Тому вважаємо за доцільне місцевим органам влади розробити цей механізм. Крім поповнення бюджету, місцевим органам самоврядування зазначені вище пропозиції дадуть стимул до більш суворого контролю щодо раціонального використання лісових ресурсів.

Як вище було сказано, лісові ресурси, відповідно до ст. 39 Закону №1264-XII (2) належать до природних ресурсів загальнодержавного значення. Згідно з п.6 Указу № 727/98 (7) визначено, що суб'єкт малого підприємництва, який сплачує єдиний податок, не є платником збору за спеціальне використання природних ресурсів. Таким чином, суб'єкти підприємницької діяльності, які мають статус платника єдиного податку, взагалі не сплачують збору за спеціальне використання природних ресурсів. Таку пільгу для єдиноподатників вважаємо недоцільною, яку потрібно у законодавчому порядку скасувати.

Література

1. **Лісовий** кодекс України. Кодекс України про надра: Офіційне видання. – К.: Парламентське вид-во, 2004. – 78 с.
2. **Закон** України, № 1264-XII – від 25.06.91 р. "Про охорону навколишнього природного середовища" (зі змінами та доповненнями).
3. **Закон** України, № 1251-XII – від 25.06.91 р. "Про систему оподаткування" (у редакції Закону України від 18.02.97 р., № 77/97-ВР, зі змінами та доповненнями).
4. **Закон** України, № 1264-XII – від 25.06.91 р. "Про охорону навколишнього природного середовища" (зі змінами та доповненнями).
5. **Закон** України, № 2515-III – від 07.06.2001 р. "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України".
6. **Закон** України, № 3293-XII – від 17.06.93 р. "Про доповнення Декрету Кабінету Міністрів України "Про місцеві податки і збори".
7. **Указ** Президента України, № 727/98 – від 03.07.98 р. "Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва" (у редакції Указу Президента України від 28.06.99 р., № 746/99, зі змінами та доповненнями).
8. **Декрет** Кабінету Міністрів України, № 56-93 – від 20.05.93 р. "Про місцеві податки і збори" (зі змінами та доповненнями).

УДК 331.522

Доц. І.Б. Більський, канд. екон. наук – Львівський ДАУ

ОЦІНКА ЗАЙНЯТОСТІ ТА БЕЗРОБІТТЯ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Негативні зміни у зайнятості сільського населення призводять до соціальної напруженості і до руйнування трудового потенціалу села. Внаслідок цього, зменшилась загальна кількість сільського і, відповідно, працездатного населення. Виходячи із соціально-економічної ситуації, що у Львівській області породжена спадом виробництва і відсутністю робочих місць, значна частина працездатного населення не має можливості працевлаштуватись і щороку цей показник зростає.

Ключові слова: безробіття, зайнятість, робоча сила, ринок праці.

Assoc. prof. I.B. Bil's'ky – L'viv state agrarian university

An estimation of employment and unemployment of rural population is in the L'viv area

Negative changes in employment of agricultural population lead to social intensity and to destruction of labour potential of village. The total rural decreases and accordingly the quantity of the population of able-bodied age decreases. Proceeding from a social and economic situation which has developed in the Lvov area, and it is slump in production and absence of workplaces, a significant part of able-bodied population and in the further has no opportunity will found a job and annually.

Keywords: unemployment, employment, labour force, labour market.